

Benicàssim celebra la IX edició del seu Festival de Blues els dies 18 i 19 de juny amb dos concerts internacionals

Carlos Bonet és membre de Cúmul i un dels joves artistes castellonencs que comencen a despuntar en l'actualitat

suplement cultural

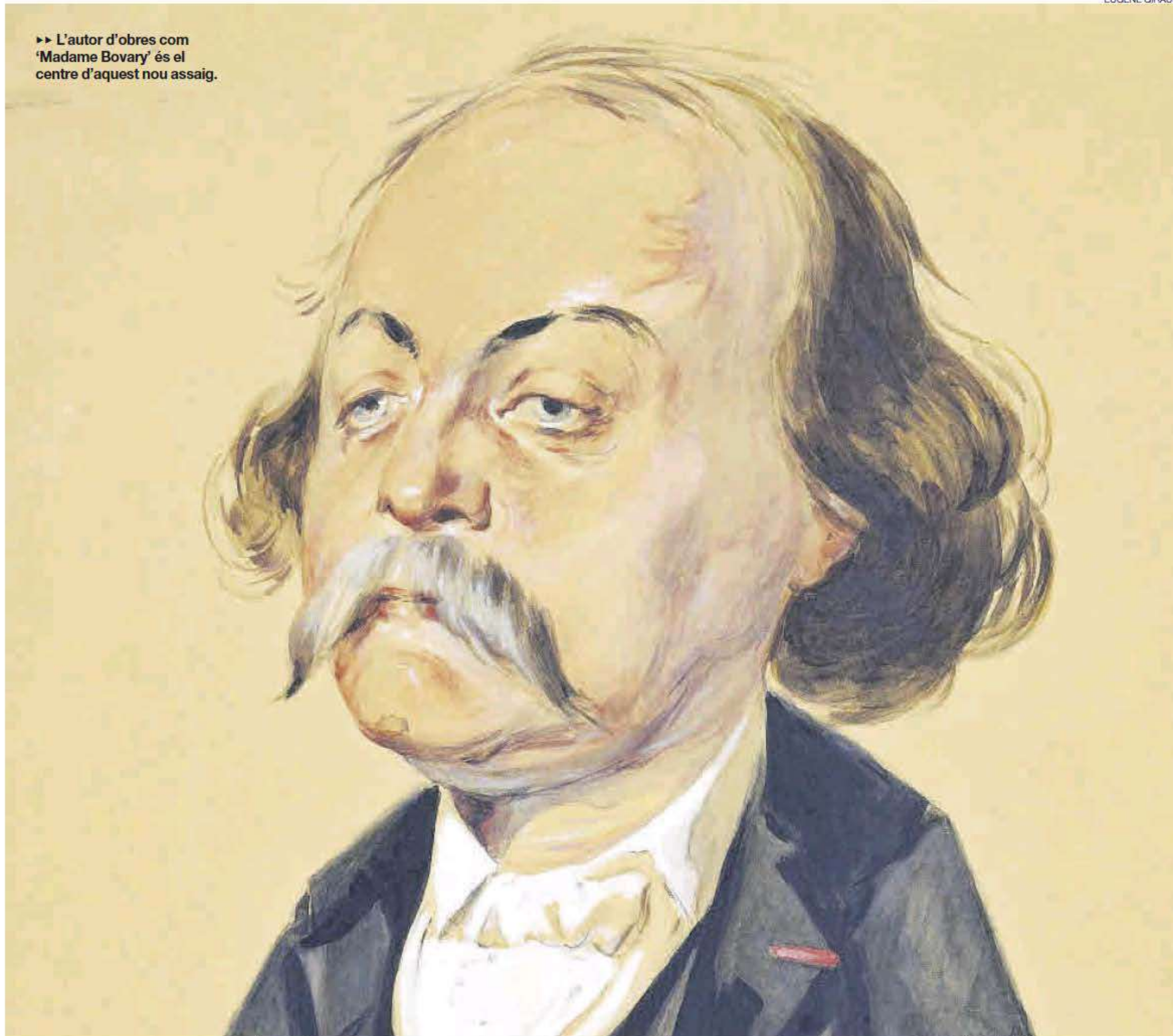
Quaderns

Mediterráneo

Director: **José Luis Valencia Larrañeta**
Coordina: **Eric Gras Cruz**
DIUMENGE, 13 DE JUNY DE 2021

EUGÈNE GIRAUD

►► L'autor d'obres com 'Madame Bovary' és el centre d'aquest nou assaig.

L'Orient, Castelló i **Flaubert**

L'historiador castellonenc Fernando Peña Rambla sorprèn amb un assaig titulat 'Flaubert y el viaje a Oriente. La fuente de todos los sueños' i publicat en el prestigiós segell Fòrcola en el qual aborda els mil i un detalls del famós viatge que va realitzar l'universal escriptor francès a Orient a meitat del segle XIX

El viatge llarg i somiat a Orient de **Flaubert**

El castellanenc Fernando Peña Rambla és l'autor de l'assaig 'Flaubert y el viaje a Oriente' (Fórcola)

ERIC GRAS
egras@epmediterraneo.com
CASTELLÓ

La literatura, la bona literatura, fa del previsible una cosa imprevisible, creant un ordre intel·ligible en el caos, fascinant i sorprenent. L'historiador castellanenc Fernando Peña Rambla és conscient d'aquesta grandesa, d'aquesta màgia, d'aquests misteris que s'amaguen darrere de l'escriptura, com queda perfectament reflectit en el seu nou llibre, que dista molt de les seues anteriors obres.

Què motiva a un historiador, la línia de recerca del qual principal ha estat la repressió franquista, aprofundir en la figura d'un autor com Gustave Flaubert? Aquesta és la gran pregunta que un es formula en tenir davant seu la seua més recent obra *Flaubert y el viaje a Oriente. La fuente de todos los sueños*, publicada, ni més ni menys, que en Fórcola, segell independent d'excelsa qualitat dirigit per Javier Jiménez. Amb la condició d'obtenir una resposta, ens citem en una cèntrica cafeteria de Castelló per a submergir-nos, tots dos, en una xerrada sobre el cèlebre escriptor francès i sobre l'enigmàtic segle XIX, somiant deserts protagonitzant mil i una aventures per aquells territoris inhòspits que Flaubert i el seu amic Maxime Du Camp —i molts altres abans que ells, com per exemple Lamartine o Chateaubriand— van explorar i que van marcar profusament les seues vides.

L'origen

Quin va ser el detonant que va portar a Fernando Peña a acostar-se en primera instància a Flaubert i després aprofundir en aquest viatge que va protagonitzar per Orient? Durant la conversa, i mentre reflexionàvem en veu alta, podria dir-se que la passió per la pròpia literatura va ser l'impuls necessari, si bé l'autor d'aquest magnífic assaig comenta que, després d'aquests estudis i recerques de caràcter històric, «necessitava canviar de panorama, de perspectiva».

Va ser així com un dia, entre tots aquests llibres que un va atresorant amb el pas del temps, va rescatar de l'oblit un exemplar de la seua biblioteca personal, un llibre dels seus temps universitaris. Aquesta obra va ser *Cartas del viaje a Oriente* i, encara que no me'l va especificar, entenc que en l'edició que va publicar Laertes amb pròleg, traducció i notes de Ricardo

Cano Gaviria, qui per circumstàncies de la vida és, des de fa uns pocs anys, veí il·lustre de Castelló.

«Un dia em vaig decidir a llegir aquestes cartes, i em van impactar enormement», assegura Peña Rambla, qui afegeix que res més acabar la seua lectura va sentir la necessitat de tornar a llegir-les. Va ser tal la impressió, que va començar a indagar més i més sobre Flaubert, fins al punt de plantejar-se una sèrie de preguntes. «Jo crec que tots els llibres neixen a partir de preguntes», explica l'historiador i assagista castellanenc. Però, quina va ser la gran pregunta? «La imatge que tenia de Flaubert era la d'un senyor que viu tancat, que no es relaciona amb ningú, que no vol saber de la societat i viu res més que per a l'escriptura, obsessionat a produir textos perfectes,

equilibrats, harmònics... Quina va ser la meua sorpresa, després de llegir les seues cartes i la seua biografia, que aquesta imatge no té res a veure, que l'experiència que ell va tenir de jove va ser una experiència romàntica, viatgera, plena de sentiments i passions». Per tant, va ser aquest «redescobriments» —les cometes són meues— el que va provocar en Fernando Peña la necessitat d'abordar a aquest altre Flaubert.

Orient, aquesta força exòtica

«Jo no tenia intenció d'escriure un llibre», em deia Peña Rambla entre xarrups de cafè. La seua intenció, assegura, era «aprofundir en un tema que m'interessava», sense més pretensions. No obstant això, va anar acumulant lectures i perspectives, i en aquest procés,

L'historiador i assagista és doctor per la Universitat Jaume I i ha publicat diverses monografies centrades en l'anàlisi de la configuració del franquisme

►► L'historiador castellanenc Fernando Peña Rambla. Foto: Pascual Mercé.

per a fixar tot quant anava descobrint, va anar anotant, escrivint i escrivint, fins que no va poder parar. «Em vaig comprar el seu llibre *Viaje a Oriente* i vaig començar a llegir també a altres viatgers que van discórrer per aquells llocs. Hi ha aquí un món espectacular d'aventures, de passions, filosòficament molt interessant», assenyala l'historiador.

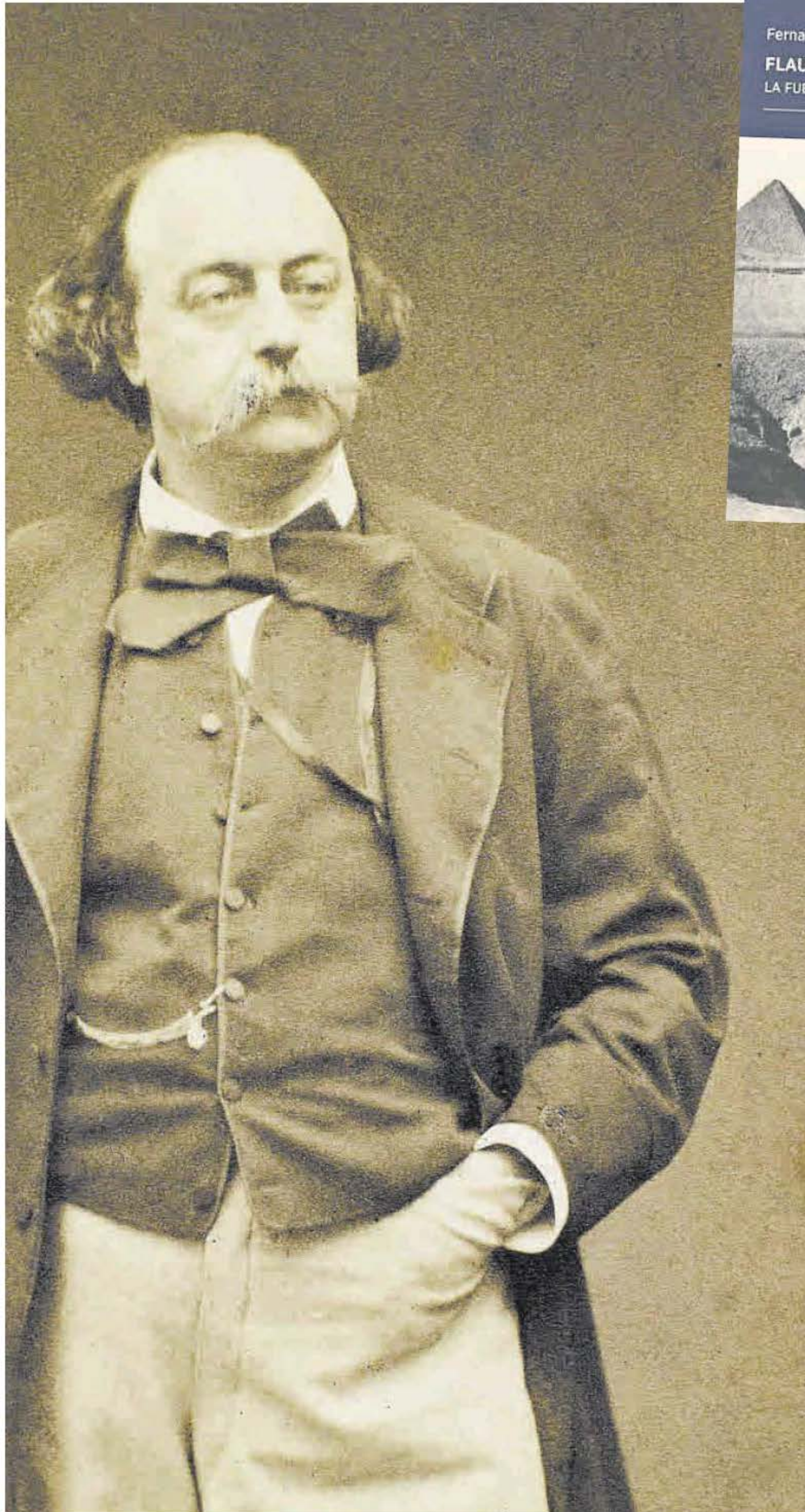
Així, durant tres anys, que és el que li va portar aquesta singular i personalíssima recerca, va aprofundir «fins que vaig tenir un text en format de llibre» i en el qual aborda un període molt atractiu, com va ser el segle XIX, i un territori, un «món», que «estava a punt de desaparèixer». Certament, i com bé reflexionava Fernando Peña, l'aparició del turisme modern, i de la industrialització, van provocar que aquest sentiment romàntic de l'estranger en terres culturalment diverses fos gradualment menor. «Egipte és un clar exemple d'aquest canvi. A partir del Canal de Suez, en 1869, i l'establiment de l'empresa de Thomas Cook de creuers pel Nil, aquest territori que va veure Flaubert es transforma completament», expressa el castellanenc. D'aquí ve que la mirada de l'autor francès fos «una mirada molt especial sobre un paisatge i una manera de vida que, en certa manera, arribava a la seua fi».

Encara amb tot, i lluny de voler avançar esdeveniments, el viatge que va protagonitzar l'escrit al costat del seu amic Maxime Du Camp es va produir entre octubre de 1849 i juny de 1851; per tant, aquest «exotisme» perdurava encara, era latent, com bé van saber capturar tots dos: Flaubert amb la ploma, Du Camp amb la fotografia —de fet, ens diu Peña Rambla, Du Camp va ser el primer a publicar les primeres imatges fotogràfiques d'Egipte—. «Totes dues descripcions, la visual i la literària, són compatibles, i això és una cosa que considero molt interessant», explica l'assagista, qui comparteix en aquesta obra diverses teories sobre la pulsio literària de l'escriptor.

«En plena fase romàntica, t'adones que quan Flaubert descriu les societats, els paisatges, els costums, a les dones que contempla, tot quant veu, de qui realment ens està parlant no és d'Orient, sinó de si mateix», matisa Fernando Peña, qui ha acompanyat al seu propi relat de fragments de l'autor francès que a ell particularment li van cridar l'atenció de les seues cartes i del llibre *Viaje a Oriente*. «D'aquesta manera, mentre vas llegint aquest llibre, també llegeixes

►► Gustave Flaubert és considerat com un dels gran

Fernando Peña

FLAUBERT Y EL VIAJE A ORIENTE
LA FUENTE DE TODOS LOS SUEÑOS

►► Fòrcola ha estat l'editorial escollida per a publicar el nou assaig del castellanenc Fernando Peña.

a Flaubert, estàs acompanyant-lo durant aquest viatge, des d'una perspectiva bastant interessant», assenyala Peña.

Va ser diferent el procés d'escriptura d'aquest assaig sobre Flaubert del qual es realitza en un estudi o recerca històrica? «Després d'haver escrit cinc llibres d'Història, l'escriptura és una actitud», assegura el castellanenc, qui creu que «no és tan diferent el treball de l'historiador al qual faig aquí, perquè té molt a veure amb explicar amb altres paraules el que estàs llegint, donar-li una perspectiva, i després analitzar fonts literàries. Al final, el que pro-

Al llarg d'aquesta obra el lector se submergeix en el periple que va viure amb Maxime Du Camp

dueixes és una escriptura, un relat, en el qual estàs integrant molts punts de vista, que és una mica, també, com es construeix un relat històric, no?», postilla l'autor d'aquest assaig en el qual sí que es va alliberar d'aquest corpus científic i rigorós per a abordar la joventut d'un Gustave Flaubert que, tal com comparteix en aquesta obra, no tenia el convenciment d'acceptar la invitació de Du Camp per a embarcar-se en aquest viatge de dos anys per terres estrangeres, lluny tots dos de la seua França natal.

Joventut i maduresa

«El viatge a Orient és un somni de Flaubert», explica Peña Rambla, i afegeix: «Jo crec que mai va pensar que anava a fer-ho, però quan el seu amic li planteja la possibilitat real de fer el viatge, s'espanta una mica, i li posa la condició de

deixar-li acabar un llibre que estava escrivint en aquest moment, *Les temptacions de Sant Antoni*. Du Camp li diu que sí, i abans de partir els dos, Flaubert convoca als seus amics i durant tres dies, vuit hores al dia, els llegeix el llibre en qüestió. Ells, tan sincers i directes, li diuen que és una porqueria, que no val per a res, que és excessivament romàntic i de mala qualitat». Així, Peña es mostra convençut que Flaubert se'n va a Orient «absolutament deprimat, destrossat, perquè des que era petit, si una cosa tenia clara és que volia ser escriptor. Així que ell emprèn aquest viatge com un escriptor ferit, i es passa tot el viatge donant-li tornades al seu futur».

No va ser, ens diu l'historiador, fins que arriben al punt més llunyà del viatge, en Wadi Alfa, Sudan, que Flaubert comença a reconstruir-se com a escriptor. «És sorprenent com, dos mesos després de tornar d'aquest viatge, immediatament després d'escriure *Viaje a Oriente*, comença *Madame Bovary*, la seua gran obra. Sens dubte, és un escriptor nou, una persona diferent. Orient li ha format com a escriptor», afirma.

Així, el viatge per Egipte, Terra Santa, Turquia, Grècia i finalment Itàlia, suposa una lliçó de vida, a més d'una transformació física —no para d'engreixar i perdre pel·l fins a oferir la imatge que tots hem conegut d'ell— i, sobretot, la constatació o reafirmació de la seua condició com a escriptor. «En aquest llibre s'observa com Orient és, per a ell, un cúmul d'experiències de tota mena, sexuals, estètiques, olfactivores, de drogoaddicció... I això, al final del tot, el que li converteix és en aquest escriptor que ell volia ser», matisa l'historiador i assagista, si bé, prossegueix: «físicament es va convertir en allò que menyspreava».

Per què llegir a Flaubert?

Encara que sembli un tòpic, aquells que veritablement senten passió per la lectura, per l'escriptura, han de caure sobre l'obra de Flaubert. «Si volen descobrir literatura d'alta qualitat, aquí ho tenen», diu Fernando Peña Rambla per a afegir que «poques persones, després de llegir els seus llibres, no queden fascinades i volen repetir. És un tresor impagable».

Certament, Gustave Flaubert és un clàssic, mai passa de moda, a pesar que, com reconeix Fernando Peña, «pugui haver-hi moments de major auge i fins i tot oblit, però sempre ha tingut i tindrà lectors». Més ara, en aquest 2021 quan se celebra el bicentenari del seu naixement.

I per què llegir aquest *Flaubert y el viaje a Oriente*. *La fuente de todos los sueños*? La resposta és ben senzilla: perquè suposa la possibilitat de veure i comprendre aquesta exploració que el mateix autor francès fa de si mateix, buscant-se en el desconegut, explorant un territori que exemplificava a la perfecció aquest esperit romàntic que s'estava extingint. Orient com una promesa d'aventures, com un somni vivificant, i també com aquest exercici de llibertat que, fet i fet, ens va brindar a un autor immens. ≡